

บทที่ 4

บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง ผลของโครงการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลา ที่มีต่อความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลานั้น ครอบคลุมสาระสำคัญดังต่อไปนี้คือ สมมติฐานการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ความรู้ด้านการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หลังจากได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม

สมมติฐานข้อที่ 2 เจตคติต่อการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หลังจากได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม

สมมติฐานข้อที่ 3 การปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หลังจากได้รับการฝึกอบรมจะดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานก่อนและหลังโครงการฝึกอบรมการทำข้าวเกรียบปลา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ด้านการทำข้าวเกรียบปลาก่อนและหลังการให้การฝึกอบรม

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อการทำข้าวเกรียบปลาก่อนและหลังการให้การฝึกอบรม

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลาก่อน และหลังการให้การฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของ โครงการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลาที่มีต่อความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา โดยใช้แบบแผนการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทดการวัดก่อนและหลังการทดลอง นอกจากนี้ ยังเป็นการวิจัยแบบให้ประชาชนมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาที่มีความ สัมผัสใจเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลา จำนวน 30 คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน 3 คน และเพศหญิง จำนวน 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ด้านการทำข้าวเกรียบปลา
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อการทำข้าวเกรียบปลา
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลา

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล มีการเก็บข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนดำเนินการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลา กับหลังดำเนินการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลา โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบกันในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หมู่บ้านดาโต๊ะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จำนวนตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ การเข้ารับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำข้าวเกรียบปลา แรงงานที่ใช้ในการทำข้าวเกรียบปลา และประเภทของอาชีพ

1.2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ซึ่งเป็นผลของการให้การฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลาแก่ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หมู่บ้านดาโต๊ะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

2. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการดำเนินการฝึกอบรม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1.1 เพศ ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา จำนวน 30 คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และเพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00

1.2 ระดับอายุของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา มีระดับอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 อายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 อายุ 41-50 ปี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

1.3 ระดับการศึกษาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ระดับประถมศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.34

1.4 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพน้อยกว่า หรือเท่ากับ 3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพระหว่าง 4-6 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพระหว่าง 7-10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และระยะเวลาในการประกอบอาชีพมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.66

1.5 การผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมด้านการทำข้าวเกรียบปลา ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาที่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการทำข้าวเกรียบปลา มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการทำข้าวเกรียบปลา มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

1.6 แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับด้านการทำข้าวเกรียบปลา ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาได้รับความรู้จากเพื่อนร่วมอาชีพ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ได้รับความรู้จากบรรพบุรุษ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 96.67 และได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ทางราชการ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

1.7 แหล่งแรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวเกรียบปลา ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ผลิตข้าวเกรียบปลาโดยใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.8 แรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวเกรียบปลา ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ใช้แรงงาน จำนวน 1 คน มี 3 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.00 ใช้แรงงาน

จำนวน 2 คน มี 8 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 26.67 ใช้แรงงาน จำนวน 3 คน มี 7 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 23.33 ใช้แรงงาน จำนวน 4 คน มี 8 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 26.67 ใช้แรงงาน จำนวน 5 คน มี 2 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 6.67 และ ใช้แรงงาน จำนวน 7 คน มี 2 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 6.67

1.9 ประเภทของอาชีพ ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ผลิตข้าวเกรียบปลา เป็นอาชีพหลัก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 และผลิตข้าวเกรียบปลาเป็น อาชีพรอง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

2.1 ความรู้ด้านการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาหลังจากได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0005 ซึ่งผลดังกล่าวนี้เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2.2 เจตคติด้านการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หลังจากได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .0005 ซึ่งผลดังกล่าวนี้เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 การปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หลังจากการได้รับการฝึกอบรม ดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .0005 ซึ่งผลดังกล่าวนี้เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินการก่อนและหลังโครงการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลา และมีวัตถุประสงค์ เฉพาะ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติก่อนและหลังการให้การ ฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นตามลำดับดังนี้ สมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวว่า "ความรู้ด้านการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิต ข้าวเกรียบปลา หลังจากได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม" ผลการ ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า ความรู้ด้านการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าว

เปรียบเทียบหลังจากได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0005 เป็นการสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลอันนี้ชี้ให้เห็นว่าโครงการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลา ทำให้ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลามีความรู้ด้านการทำข้าวเกรียบปลาที่ดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ วัฒนาประทุมสินธุ์ และคณะ (2531 : 52) ซึ่งศึกษาผลของโครงการปรับปรุงพฤติกรรม การกินของประชากรเป้าหมายในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า หลังโครงการฝึกอบรมกลุ่มแม่บ้านเป้าหมาย มีความรู้ด้านการประกอบอาหารดีขึ้น อารีวัลยะ เสวีและคณะ (2532 : 233) ซึ่งศึกษาผลของการให้โภชนาการการศึกษา โดยเปรียบเทียบผลของการให้โภชนาการการศึกษาที่มีต่อครอบครัวกลุ่มเป้าหมายในด้านความรู้ พบว่า หลังการให้โภชนาการการศึกษา ครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ด้านพฤติกรรมการกินดีขึ้น กัณหา กะระณา (2533 : ก) ทำการศึกษาผลของโครงการฝึกอบรมที่มีต่อการพัฒนาด้านอาหารโภชนาการของกลุ่มสตรี โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกอบรมด้านอาหารโภชนาการ ที่มีต่อกลุ่มสตรีในด้านความรู้ พบว่า การจัดโครงการฝึกอบรม ทำให้ความรู้ด้านอาหารโภชนาการของกลุ่มสตรีแตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังโครงการฝึกอบรม โดยหลังการฝึกอบรม กลุ่มสตรีมีความรู้ด้านอาหารโภชนาการสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม และจินภา นราคร (2533 : ก) ทำการศึกษาผลการให้โภชนาการศึกษากับมารดาต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนศึกษาเฉพาะกรณีในเขตหมู่ที่ 1 ตำบลเชิงแส กิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังการให้โภชนาการศึกษากับมารดา ผลการวิจัย พบว่า หลังการให้โภชนาการศึกษากับมารดา มารดามีความรู้ด้านโภชนาการดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของเสนาะ ดีเยาว์และคณะ (2505 : 107) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นขบวนการเสริมความรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้สูงขึ้น

สมมติฐานข้อที่ 2 กล่าวว่า "เจตคติต่อการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา หลังได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม" ผลจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า เจตคติต่อการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบ

ปลาหลังจากได้รับการฝึกอบรมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0005 เป็นการสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลอันนี้ชี้ให้เห็นว่า โครงการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลา ทำให้ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลามีเจตคติต่อการทำข้าวเกรียบปลาดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ วัฒนา ประทุมสินธุ์ และคณะ (2529 : 52) ซึ่งศึกษาผลของโครงการปรับปรุงพฤติกรรมมารีนาของประชากรเป้าหมายในภาคใต้ของประเทศไทยพบว่า หลังโครงการฝึกอบรมกลุ่มแม่บ้านมีเจตคติด้านการประกอบอาหารดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม อารี วัลยะเสวีและคณะ (2532 : 233) ซึ่งศึกษาผลของการให้โภชนาการศึกษา โดยเปรียบเทียบผลของการให้โภชนาการศึกษามีต่อครอบครัวกลุ่มเป้าหมายในด้านเจตคติ พบว่า หลังการให้โภชนาการศึกษาคครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย มีเจตคติด้านพฤติกรรมมารีนาดีขึ้น ภัณฑา ภาวะณา (2533 : ก) ได้ทำการศึกษาผลของโครงการฝึกอบรมที่มีต่อการพัฒนาด้านอาหารโภชนาการของกลุ่มสตรีโดยทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกอบรมด้านอาหารโภชนาการที่มีต่อกลุ่มสตรีในด้านเจตคติพบว่า การจัดโครงการฝึกอบรมทำให้เจตคติด้านอาหารโภชนาการของกลุ่มสตรีแตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังโครงการฝึกอบรม โดยหลังการให้การฝึกอบรมกลุ่มสตรี มีเจตคติด้านอาหารโภชนาการสูงกว่าก่อนให้การฝึกอบรม และจินภา นราคร (2533 : ก) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการให้โภชนาการศึกษากับมารดาต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตหมู่ที่ 1 ตำบลเชิงแส กิ่งอำเภอกระแสมสินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังการให้โภชนาการศึกษากับมารดา ผลการวิจัยพบว่า หลังการให้โภชนาการศึกษากับมารดา มารดามีเจตคติด้านโภชนาการดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของสฺวรงค์ จันท์เอม (2529 : 48) ที่กล่าวว่าถ้าบุคคลได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแล้วบุคคลนั้นจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมจะส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีเจตคติที่ดีขึ้น

สมมติฐานข้อที่ 3 กล่าวว่า "การปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาหลังจากได้รับการฝึกอบรมจะดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม "ผลจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าการปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิต

หลังจากได้รับการฝึกอบรมจะดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0005 เป็นการสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการศึกษาพบว่าการปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลาของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาหลังจากได้รับการฝึกอบรมโดยส่วนรวมดีกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติดังตาราง 16 ข้อ 17 คือมีราในข้าวเกรียบขณะที่ผึ่งก่อนที่จะนำมาหั่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาผลิตข้าวเกรียบปลาโดยไม่มีราในชบวนการผึ่งก่อนหั่น ร้อยละ 23.33 และหลังโครงการฝึกอบรม ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ผลิตข้าวเกรียบปลาโดยไม่มีราในชบวนการผึ่งก่อนหั่น ร้อยละ 3.33 ลักษณะที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าก่อนการให้การฝึกอบรม ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาไม่มีความรู้ในเรื่องลักษณะของรา ฉะนั้น จึงให้ข้อมูลผิดพลาดว่าไม่มีรา แต่ตามที่ผู้วิจัยไปสำรวจพบว่า ก่อนการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดผลิตข้าวเกรียบปลาโดยมีราในชบวนการผึ่งก่อนหั่นทั้งสิ้น นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติด้านการป้องกันรา มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก คือ มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น เพียงร้อยละ 3.33 ผู้วิจัยจึงได้ไปแนะนำการปฏิบัติเป็นรายบ้านเพิ่มเติม ปรากฏว่าได้ผลดีพอสมควร คือ ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาสามารถป้องกันราในชบวนการผลิตข้าวเกรียบปลาได้มากขึ้นถึงร้อยละ 30.00

ผลอันนี้ชี้ให้เห็นว่าโครงการฝึกอบรมต่อการทำข้าวเกรียบปลาทำให้ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลามีการปฏิบัติในการทำข้าวเกรียบปลาดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของวัฒนา ประทุมสินธุ์และคณะ (2531 : 52) ซึ่งศึกษาผลของโครงการปรับปรุงพฤติกรรมมารกินของประชากรเป้าหมายในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่าหลังโครงการฝึกอบรม กลุ่มแม่บ้านมีการปฏิบัติด้านการประกอบอาหารดีขึ้นกว่าก่อนจัดโครงการฝึกอบรม อารี วัลยะเสวีและคณะ (2532 : 233) ได้ทำการศึกษาผลของการให้โภชนาการการศึกษา โดยเปรียบเทียบผลของการให้โภชนาการการศึกษาที่มีต่อครอบครัวกลุ่มเป้าหมายในด้านการปฏิบัติ พบว่า หลังการให้โภชนาการศึกษาคครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย มีการปฏิบัติด้านพฤติกรรมมารกินดีขึ้น กัฒนา กะระณา (2533 : ก) ได้ทำการศึกษาผลของโครงการฝึกอบรมที่มีต่อการพัฒนาด้านอาหารโภชนาการของกลุ่มสตรี โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกอบรมด้านอาหารโภชนาการที่มีต่อกลุ่มสตรี ในด้านการปฏิบัติพบว่า การจัดโครงการฝึกอบรม

ทำให้การปฏิบัติด้านอาหารโภชนาการของกลุ่มสตรีแตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังโครงการฝึกอบรม โดยหลังการฝึกอบรมกลุ่มสตรีมีการปฏิบัติด้านโภชนาการสูงกว่าก่อนโครงการฝึกอบรม และจินภา นราคร (2533 : ก) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการให้โภชนาการแก่มารดาต่อภาวะโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตหมู่ที่ 2 ตำบลเชิงแส กิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังการให้โภชนาการแก่มารดา ผลการวิจัยพบว่า หลังการให้โภชนาการศึกษาก่อนมารดา มารดามีการปฏิบัติด้านโภชนาการดีขึ้น ในเรื่องนี้สอดคล้องกับความเห็นของ นิภาวรรณ เทพอยู่ และอังคณา นันท์อิฬาวรรณ (2533 : 445) ซึ่งกล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรอันจะอำนวยประโยชน์ให้แก่บุคคลที่ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวคิดของมณูญ คณะวัฒนา (2532 : 110) ซึ่งกล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาบุคคลของประเทศให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่า

สรุปได้ว่าการฝึกอบรม จะส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง และทำให้ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการทาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเด็นดังนี้คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติด้านการทำข้าวเกรียบปลา ก่อนและหลังโครงการฝึกอบรม พบว่า ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติด้านการทำข้าวเกรียบปลาสูงขึ้นอย่างเด่นชัด อาจถือได้ว่า ผลของโครงการฝึกอบรมปฏิบัติการทำข้าวเกรียบปลาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่ยืนยันว่า การดำเนินงานตามโครงการฝึกอบรมนี้ เป็นไปอย่างถูกต้องทิศทาง ดังนั้น จึงควรจะนำรูปแบบการวิจัยที่ใช้การฝึกอบรมนี้ไปใช้ต่อไป โดยขยายกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เช่น กลุ่มผู้ผลิตกุ้งแห้ง กลุ่มผู้ผลิตบุก ซึ่งอาจจะดำเนินการได้ในลักษณะที่ใช้งบประมาณของหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาด้านอาหารในชุมชน เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งลักษณะการทำงานของหน่วยงานดังกล่าวควรหาแผนพัฒนาการผลิตอาหารในชุมชนร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดลักษณะงานที่มีประสิทธิภาพ ประหยัดค่าใช้จ่าย และเพื่อให้โครงการฝึกอบรมด้านการพัฒนาอาหารประสบผลสำเร็จ การศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1.1 การจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาชนบทให้ได้ผลดี ควรมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบท้องถิ่น เช่น นักพัฒนาชุมชน เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร และเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน เป็นต้น

1.1.2 การจัดการฝึกอบรมควรเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

1.1.3 ควรใช้เทคโนโลยีช่วยในการฝึกอบรม เช่น สไลด์ เป็นต้น

1.1.4 ควรมีผู้นำในท้องถิ่นร่วมโครงการด้วย เพื่อสนับสนุน และช่วยแก้ไขปัญหา เพราะบุคคลเหล่านี้รู้จักวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอย่างดี

1.1.5 การจัดการฝึกอบรม ควรใช้วิธีการฝึกอบรมแบบต่าง ๆ ประกอบกัน ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม การฝึกการทำงาน ทัศนศึกษา และการให้ความรู้เป็นรายบ้าน

1.1.6 ควรใช้วิธีการทัศนศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งในขบวนการฝึกอบรม โดยนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษาหาความรู้นอกสถานที่ เพื่อดูผลและวิธีการกระทำแบบที่ได้ปรับปรุงแล้วในสถานการณ์จริง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถจดจำแนวทางมาทดลองปฏิบัติในหมู่บ้านของตน

1.1.7 ส่วนหนึ่งของโครงการฝึกอบรม ควรจัดให้ความรู้เฉพาะราย โดยวิทยากรควรไปให้ความรู้เป็นรายบ้าน เพราะการให้ความรู้เป็นรายบ้าน จะทำให้วิทยากรรู้จักคุ้นเคย สร้างมิตรภาพกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ได้สังเกตการปฏิบัติพร้อมทั้งแนะนำเพิ่มเติม นอกจากนี้ จะเป็นการติดตามผล เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่อไปด้วย

1.1.8 เนื้อหาสำหรับใช้ในการฝึกอบรม จะต้องเป็นเรื่องที่กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจร่วมกัน ควรจะเป็นความรู้ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถนำไปพัฒนาการประกอบอาชีพได้

1.1.9 การจัดโครงการฝึกอบรมด้านการพัฒนาชุมชน ควรเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีผลต่อการทำให้เกิดการพัฒนาที่ถาวรต่อไป

1.2 ผลประโยชน์สำหรับผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้

1.2.1 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในงานพัฒนาชุมชน เช่น นักพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตรและเจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน ควรจะได้ศึกษางานวิจัยนี้ให้ละเอียด เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาอาชีพ หรือโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

1.2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการพิจารณาจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมด้านพัฒนาอาชีพ โดยดัดแปลงเนื้อหา และวิธีการให้เหมาะสมกับชุมชนที่ทำการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องผลของโครงการฝึกอบรมการทำข้าวเกรียบปลาที่มีต่อความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ได้มีการศึกษาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระที่ควรศึกษา ได้แก่ การให้ความรู้โดยผู้นำท้องถิ่นกับการให้ความรู้โดยวิทยากรจากภายนอกหมู่บ้าน ระดับการศึกษา ระดับอายุ ระดับรายได้และระยะเวลาในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การให้ความรู้โดยผู้นำท้องถิ่นกับการให้ความรู้โดยวิทยากรจากภายนอกหมู่บ้าน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาก่อนและหลังการให้การฝึกอบรม

2.1.2 ระดับการศึกษา เพื่อศึกษาผู้ผลิตข้าวเกรียบปลา ที่มีระดับการศึกษาค่าต่างกัน มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติก่อนและหลังโครงการฝึกอบรมแตกต่างกันหรือไม่

2.1.3 ระดับอายุ เพื่อศึกษาว่ากลุ่มผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาที่มีระดับอายุต่างกัน มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติก่อนและหลัง โครงการฝึกอบรมต่างกันหรือไม่

2.1.4 ระดับรายได้ เพื่อศึกษาว่ากลุ่มผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาที่มีรายได้ต่างกัน มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติก่อนและหลัง โครงการฝึกอบรมต่างกันหรือไม่

2.1.5 ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ เพื่อศึกษาว่ากลุ่มผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาที่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพผลิตข้าวเกรียบปลาต่างกัน มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติก่อนและหลัง โครงการฝึกอบรมต่างกันหรือไม่

2.2 ตัวแปรตามที่ควรศึกษา ควรศึกษาระดับคุณภาพของข้าวเกรียบปลา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับคุณภาพของข้าวเกรียบปลาก่อนและหลังการให้การฝึกอบรม

2.3 การออกแบบการวิจัย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง โครงการฝึกอบรม ซึ่งมีจุดอ่อนอยู่บ้างตรงที่ไม่มี การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มควบคุมอื่น ๆ ในการวิจัยต่อไป จึงควรออกแบบการวิจัยที่มีการศึกษาเปรียบเทียบหลาย ๆ กลุ่ม

2.4 ควรทดลองใช้รูปแบบการวิจัยแบบนี้กับกลุ่มผู้ผลิตอาหารอื่น ๆ เช่น กลุ่มผู้ผลิตบุดู กลุ่มผู้ผลิตลูกชิ้น กลุ่มผู้ผลิตกึ่งแห้ง เป็นต้น

2.5 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อผิดพลาดในการใช้แบบสอบถาม การปฏิบัติก่อนการฝึกอบรม คือ ก่อนการให้การฝึกอบรม ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาไม่มีความรู้ในเรื่องลักษณะของเรา เมื่อตั้งคำถามว่า มีราในข้าวเกรียบขณะที่ผึ่งก่อนที่จะนำมาหั่นหรือไม่ ผู้ผลิตข้าวเกรียบปลาตอบข้อมูลผิดพลาดจากความเป็นจริงว่า ไม่มีรา ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงมีราในชบวนการผึ่งก่อนหั่น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรแนะนำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้จักลักษณะของร่าก่อนที่จะเก็บข้อมูล หรืออาจให้ผู้เชี่ยวชาญเก็บข้อมูลเองในบางประเด็น

2.6 การจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาหารในชุมชนครั้งต่อไป ควรจะให้มีหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการฝึกอบรมด้วย